

رودکی

ملک الشعراء پارسی

www.ketab.ir

سرشناسه : سالک، سالک، ۱۳۱۹ -

عنوان و نام پدیدآور : رودکی ملک الشعراء ادب پارسی/گردآوری سالک سالک.

مشخصات نشر : تهران: پاک‌ضمیر، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری : ۶۴ ص. ۱۴/۵×۲۱/۵ س. م.

شابک : ۹۶۲۸۳-۹۶۲۲-۹۷۸-۱۵۰۰۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

موضوع : رودکی، جعفر بن محمد، - ۳۲۹ ق.

موضوع : رودکی، جعفر بن محمد، - ۳۲۹ ق. -- نقد و تفسیر

موضوع : Rudaki, Ja'far ibn Mohammad -- Criticism and interpretation

موضوع : شعر فارسی -- قرن ۴ ق. -- تاریخ و نقد

موضوع : Persian poetry -- 10th century -- History and criticism

رده بندی کنگ PIR ۴۴۶۵

رده بندی یویی : ۸۰۷۱۱

شماره کتشناسی : ۶۰۸۰۷۸۷

مدیر هنری: سام پاک‌ضمیر

طرح خطی جلد: محمد هاجری

طراحی و اجرای جلد: سلماز سالک

مشاور هنری چاپ: مهدی پزشکان

لیتوگرافی و چاپ: مجتمع چاپ نقشینه

تیراژ: ۵۰۰

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

چاپ اول: فروردین ۱۳۹۹

ناظر فنی چاپ: علی صالحی

حق چاپ و انتشار محفوظ و مخصوص انتشارات پاک‌ضمیر است.

هرگونه اقتباس و استفاده از این اثر، مشروط به دریافت اجازه کتبی ناشر است.

شابک: ۹۶۲۸۳-۹۶۲۲-۹۷۸-۱۵۰۰۰۰۰۰

ISBN: 978-622-96283-0-0

9

786229

628300

شماره تماس انتشارات پاک‌ضمیر: ۶۶۸۹۹۴۶۹

sampakzmir@gmail.com

فهرست

پیشگفتار / ۶

درباره رودکی / ۸

زمان و مکان زندگی / ۹

ادبیات پارسی زمان رودکی و سامانیان / ۱۶

زمانه رودکی / ۱۷

تولد و دوران کودکی / ۱۸

بوی جوی مولیان / ۲۰

استقبال بزرگان شعر / ۲۲

مهارت‌ها و سبک در شعر رودکی / ۲۸

مضامین سروده‌های رودکی / ۳۲

افکار و اندیشه‌های رودکی / ۴۴

نابینایی رودکی / ۴۸

تألیفات و آثار / ۵۳

ارجاعات / ۵۴

پیشگفتار

ریچارد فولتس، زاده ۱۹۶۱ کانادا، ایرانشناس دانش آموخته هاروارد، استاد ایرانشناسی دانشگاه کنکوردیای مونترال، نویسنده کتابی به نام «تاجیکان، ایرانیان شرقی» می گوید: «گستره ایران فرهنگی دو تاسه برابر ایران امروزی است. برای بررسی فرهنگ و زبان فارسی، یک عمر کافی نیست و باید چند بار زندگی کرد».

درگاه که بخوایم سراغی از گذشتگان مان بگیریم و یادی از نیاکان مان کنیم، نیاز داریم دیوارهای سخت و سنگین و مرکزهای سیاسی امروزه را بشکنیم و در جغرافیای پهناور ایران فرهنگی و در سرزمین های گسترده آذربادگان، خراسان بزرگ، فارس، سیستان و زابلستان، شغد و خوارزم، بلخ، بخارا، سمرقند، خجند، بادغیس، ری، همدان، شیراز، تبریز و... به دنبال دانشوران، هنرمندان، نویسندگان، گویندگان، خواجه سرايان، نوازندگان و دیگر ستارگان آسمان فرهنگ و هنر ایران بگردیم. گوشه گستره این سرزمین ها، زادگاه، پرورشگاه و یا خوابگاه ابدی یک یا چند تن از این گوهرهای درخشان فرهنگ و هنر و دانش و فلسفه دیار کهن ما هستند و آن هنگام که سخن از ایران و شعر و شاعری و سخنوری پارسی به میان می آید، نگاه مان در دور و نزدیک، در همه این شهرها و روستاهای پراکنده، در این گستره پهناور که نامش «ایران فرهنگی» ماست، می گردد.

بایسته است که بی توجه به مرکزهای سیاسی، باستانه اقوام و ملل کشورهای ازبکستان، قرقیزستان، تاجیکستان، افغانستان، هند، چین، عراق و آذربایجان، نزدیک شده و از حال و هوای فرهنگی مردمانشان باخبر شد و گستره ای که خود را در بدهستان های فرهنگی با مردمان همین سرزمین ها پیدا کنیم.

چگونه می شود از ابوعلی سینا حرف زد ولی زادگاهش بخارا را نمی دانست؟ مگر می شود از محمد ابن موسی خوارزمی ستاره شناس و ریاضیدان بزرگ سخن به میان آورد و یادی نکرد از دریاچه خوارزم و رود آموی در سرزمین کهن خوارزم که امروزه با خط کشی های سیاسی در دو کشور ازبکستان و ترکمنستان پراکنده شده است و باز چگونه می توان «بوی جوی مولیان و یاد یار مهربان» نیای بزرگ

شعر پارسی را خواند، ولی سمرقند و بخارا و بلخ و بادغیس را در ازبکستان یا افغانستان جدا افتاده از ایران امروزی نشناخت؟ زادگاه بیشتر این بزرگواران آن جایی نیست که امروزه خوابگاهشان آن جاست. ابوعلی ابن سینا زاده بخارا است و در همدان به خاک سپرده شده، مولانا محمد بلخی در بلخ به دنیا آمده ولی در قونیه - یکی از شهرهای ترکیه امروزی - خفته است و کمال الدین خجندی، زاده خجند فرارود (تاجیکستان)، در گورستان دو کمال [۱] تبریز آرمیده است.

ابوریحان بیهقی، زاده ۱۴ شهریور ۳۵۲ خورشیدی، در روستای بیرون از هرات و درگذشته ۲۲ آذر ۴۲۷ خورشیدی در غزنین، دانشمند و ریاضی دان، ستاره شناس، تقویم شناس، انسان شناس، هندشناس، تاریخ نگار، گاه نگار و طبیعی دان برهنه ایرانی را که یکی از بزرگترین دانشمندان فارسی زبان در همه دوران ها، دانند و پدر انسان شناسی و هندشناسی اش می خوانند. او که به زبان های پارسی، فارسی، عربی، و سانسکریت مسلط بود و با زبان های یونانی باستان، عبری، سریانی و آشوری آشنا داشت، کجائی است و از آن کدام کشور است. ابوریحان ازبک است؟ ترکمن است؟ افغان است یا ایرانی؟ در کدام کشور زاده شده، کجا بالیده، در کدام فرهنگ و چه تاریخی مایه گرفته است و آن کدام مادر دانشور و خرمندی بوده که شیر و شهد دانش و هنر، حکمت و فلسفه درکام او ریخته و چنان پرورید، که امروزه پس از گذشت بیش از هزار سال هنوز هم در درخشان دریای دانایی و آگاهی جهانیان است. با چنین وسعت اشتراک فرهنگی و این اندازه آمیختگی در زبان، شعر، هنر، دانش، فلسفه و تاریخ، به سختی می توان پراکنده شدن و از هم پاشیدن پیکر سرزمین ایران را باور کرد و این پاره پاره شدن را پذیرفت.

رودکی ایرانی یا تاجیک، افغان یا ازبک، شاعر و حکیم هیچ کدام از این مرزهای قراردادی نیست. رودکی سراینده نامی و پدر شعر پارسی است و به سرزمینی تعلق دارد به گستردگی «میهن فرهنگی پهناور ما».